

POVODOM MEĐUNARODNOG DANA MUZEJA I MANIFESTACIJE NOĆ MUZEJA

Izložba *Crtanje svijeta* i predavanje o **podvigu braće Ivanovića**

Otvaranje izložbe *Crtanje svijeta*:
Gitaristica Danijela Krstović, Dražen Jovanović,
Ilija Mlinarević, Andro Radulović i Dolores Fabian

Međunarodni dan muzeja i međunarodnu manifestaciju *Noć muzeja* Pomorski muzej Crne Gore obilježio je organizujući dva kulturna događaja: izložbu pod nazivom *Crtanje svijeta* i predavanje na temu **260 godina od pomorskog okršaja braće Ivanović iz Dobrote u luci Pirej**, poslije koga smo prisutnoj djeci poklonili po primjerak brošure na istu temu. Oba događaja realizovana su u saradnji sa Ministarstvom kulture Crne Gore u okviru programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2017. godinu.

Na izložbi *Crtanje svijeta*, koju su postavili i kataloški obradili stručnjaci našeg muzeja **Ilija Mlinarević**, kustos pomorsko-tehničke zbirke, i **Tomislav Bonić**, muzejski tehničar, predstav-

ljen je dio kartografske građe u vlasništvu Pomorskog muzeja Crne Gore. Izložba je otvorena 18. maja a u programu otvaranja govorili su direktor Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor **Andro Radulović**, kustos Ilija Mlinarević i profesor istorije i rukovodilac Zbirke pomorskog nasljeđa iz Tivta **Dražen Jovanović**.

U okviru iste manifestacije, 19. maja sa početkom u 20 sati, na predavanju na temu *260 godina od pomorskog okršaja braće Ivanović iz Dobrote u luci Pirej*, govorili su Ilija Mlinarević i **Slavko Dabinović**, bibliotekar Pomorskog muzeja. Predavanje je bilo namijenjeno djeci školskog uzrasta.

(Više o oba događaja na stranama 3-9)

Jedra Boke je mjesečna publikacija
Pomorskog muzeja Crne Gore
Kotor

Maj 2018. godine

Direktor Pomorskog muzeja
 Andro Radulović

Savjet Pomorskog muzeja

Od 14. septembra 2017. g. formiran je
 Savjet Pomorskog muzeja koji će naredne 4
 godine raditi u sljedećem sastavu:

Đuro Beli Prijjić, predsjednik
 Draško Dragaš, član
 Dragana Lalošević, član
 Vesna Prlja, član
 Slavko Dabinović, član

Prijatelji i saradnici

Mr Mileva Pejaković Vujošević
 Prof. dr Antun Sbutega
 Prof. dr Gracijela Čulić
 Don Anton Belan
 mr Stevan Kordić
 Prof. dr Milenko Pasinović
 Milan Sbutega
 Zoran Radimiri
 Željko Brguljan
 Petar Palavršić
 Slavko Dabinović
 Radojka Abramović
 Jelena Karadžić
 Ilija Mlinarević
 Milica Vujović
 Smiljka Strunjaš
 Danijela Nikčević

Jedra Boke sadržajno i tehnički oblikuje
 Drago Brdar

Pomorski muzej Crne Gore Kotor

Trg Bokeljske Mornarice 391 Kotor, 82000

Telefon: +382 (0) 32 304 720

Fax: +382 (0) 32 325 883

Website: www.museummaritimum.com

e-mail: pom.muzej.dir@t-com.me

Pomorski muzej Crne Gore u Kotoru nastao je postepenim razvitkom prvobitne zbirke Bratovštine Bokeljska mornarica, utemeljene oko 1880. godine, koja je od 1900. godine otvorena za javnost, a 1938. godine preuređena i otvorena na prvom spratu sadašnje muzejske zgrade, barokne palate plemićke porodice Grgurina iz početka XVIII vijeka, koja je od 1949-1952. godine kompletno restaurirana i adaptirana za potrebe Muzeja. Danas je Pomorski muzej institucija kulture Republike Crne Gore.

Misija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru je da čuva sjećanje naše zajednice na bogatu pomorsku istoriju Boke Kotorske i njeno izuzetno kulturno nasljeđe.

NA CETINJU 24. I 25. MAJA ODRŽANA Prva međunarodna konferencija bibliotekara arhivista i muzeologa

Prva Međunarodna konferencija bibliotekara, arhivista i muzeologa *Libraries, Archives and Museums Conference (LAM), Montenegro, 2018.* održana je 24. i 25. maja u Nacionalnoj biblioteci Crne Gore *Đurđe Crnojević* na Cetinju.

Fotografija: Ministarstvo kulture

Da bi bibliotekari, arhivisti, muzeolozi, informacijski stručnjaci i naučni radnici imali kvalitetne usluge na konferenciji su apostrofirana uporišta koja moraju imati. Zaključeno je da stručnjaci u ovim oblastima moraju razviti nove vještine i sposobnosti, koje se tiču procesa digitalizacije, komunikacije kao i vještina brzog rješavanja problema, te da je za informacijske ustanove potreban redovan sistem finansiranja.

Takođe je zaključeno da je potrebno donijeti nacionalnu strategiju za digitalizovanje kulturne baštine, formirati timove za digitalizaciju, uspostaviti koordinaciju digitalizacije na nacionalnom nivou, pratiti i uključiti se u evropske i svjetske projekte, formirati operativni centar za digitalizaciju kulturnih dobara od posebnog značaja, kao i nabaviti adekvatnu opremu.

Stručnjaci za fortifikacijsku baštinu obišli crnogorske tvrđave

Dvanaest stručnjaka za tvrđave i članova različitih nacionalnih udruženja za tvrđave u Njemačkoj, Švajcarskoj, Holandiji, Belgiji i Ukrajini boravili su od 23. do 26. maja u Kotoru, Budvi i Podgorici kako bi se upoznali sa različitim vrstama utvrđenja, razmijenili profesionalna iskustava i razmotrili buduće saradnje, posebno sa zainteresovanim ljudima iz tri balkanske zemlje i drugih evropskih zemalja, kao i razmotrili mogućnosti za podnošenje predloga i proširenje Evropske kulturne rute FORTE CULTURA® za Jugoistočnu Evropu.

Fotografija: RTCG

Nakon završene ture stručnjaci su ocijenili da projekat rekonstrukcije ostrva Lastavica sa tvrđavom Mamula može biti buduća tačka u evropskoj kulturnoj ruti FORTE CULTURA. Radi se o projektu koji realizuje kompanija OHM *Mamula Crna Gora*, iza koje stoji *Orascom Development Holding*.

Turu je organizovao **Hans-Rudolf Nojman (Neumann)**, potpredsjednik regionalnog udruženja ECCOFORT (Evropski centar za saradnju za fortifikacionu baštinu) i član ICOMOS-a za Njemačku. Gospodin Nojman je suosnivač Evropske kulturne rute utvrđenih spomenika FORTE CULTURA®. U Crnoj Gori domaćin evropskim ekspertima je NVO *Expeditio* iz Kotora.

nastavak sa strane 1

Na Izložbi *Crtanje svijeta* predstavili smo ukupno 46 radova, odnosno tek manji dio kartografske građe u vlasništvu Pomorskog muzeja Crne Gore. Izložili smo radove sljedećih kartografa i tipografa: **Vincenco Marija Koroneli (Vincenzo Maria Coronelli)**, **Ogist Anri Difur (Auguste Henri Dufour)**, **Porodica Valardi (Vallardi)**, **Tipografija Alvisopolija (Tipografia d'Alvisopoli)**, **Antonio Cata (Antonio Zatta)**, **Žozef Ru (Joseph Roux)**, **Mateus Sojter (Matthäus Seutter)** i **Franc Anton Šrembl (Franz Anton Schraembl)**. U fundusu našeg Pomorskog muzeja nalazi se inače oko 400 pomorskih, geografskih, vojnih i topografskih karata i većina je prvi put izložena za javnost upravo na izložbi *Crtanje svijeta*.

Program otvaranja izložbe *Crtanje svijeta* započeo je direktor Pomorskog muzeja Crne Gore **Andro Radulović** koji je istakao da je izloženi fond, osim sa pomorskim, predstavljen sa geografskim, vojnim i topografskim kartama poznatih kartografa iz početka 18. pa do prve polovine 20. vijeka.

Većina karata ovom izložbom prikazuje se javnosti, što će ljubiteljima kartografije prichiniti veliko zadovoljstvo. Sve bržim tehnološkim dostignućima ovakav način crtanja karata, danas više nije zastupljen, pa stoga sačuvati ih od vremena i za vrijeme koje dolazi naša je velika obaveza što podrazumijeva muzejska djelatnost uz izučavanje i prezentovanje, istakao je direktor Andro Radulović.

Riječ kustosa Ilije Mlinarevića

Političke granice na velikoj mapi Svijeta, gledano iz perspektive današnjice, mijenjale su se brzo. Relativno je skoro čovjek odlučio da preciznom linijom obilježi svoja kretanja ili stremljenja.

Upravo ta dinamika putovanja, pokušaja, otkrića i neprestanih promjena prikazana je na kartama izložbe *Crtanje svijeta*. Karte vjerno prikazuju svijet onakvim kakvim ga je čovjek poimao, kako mu je prilazio i kako ga je spoznao. Iz vijeka u vijek se, iz ugla kreatora pomorskih, vojnih, geografskih i topografskih karata otvarao novi vidik, uvijek pomalo drugačiji. ⇨

Zato karte pred nama ne predstavljaju samo orijentir u prostoru određenog doba, već i svojevrsno svjedočanstvo o otkrivanju svijeta, sve dok nije precizno iscrtan onakav kakav zaista jeste. I činjenica je da nijedan nacrt nije ostao konačan.

Iz izloženih karata se upravo vide interaktivnost i promjene prostornih granica u vremenu, što ih čini dodatno važnim za istoriju i savremenu percepciju kartografije.

U fundusu Pomorskog muzeja Crne Gore nalazi se oko 400 pomorskih, geografskih, vojnih i topografskih karata i većina je prvi put izložena za javnost. Na ovaj način tek je zagrebano po površini ovog izuzetno kompleksnog naučnog, ali i umjetničkog tkiva. Stvarna umjetnička vrijednost ovih karata dolazi do izražaja, zapravo, tek sada, kada su predstavljene publici.

Očekujemo da ova izložba ujedno bude i poziv istraživačima iz oblasti kartografije i pruži im podstrek u daljem radu.

Među izloženim kartama možemo izdvojiti one koje vjerno prikazuju naše najbliže okruženje. One ukazuju na značaj ovih prostora u minulom periodu, bez obzira na promjene političkih uticaja. I najmanje mjesto Crnogorskog primorja prikazano je i obilježeno na kartama velikih kartografa.

Kultura naroda, njihova istorija, evolucija, koja je prikazana u kartografskom ključu, pruža viziju iskustva različitih perioda. Luke, granice, zagonetni toponimi, koje je kartograf pažljivo iscrtao, prelivaju se u svakodnevni život kako bi obnovili naše interesovanje za njih.

Izložba *Crtanje svijeta* obuhvata karte poznatih kartografa i tipografa iz perioda od početka XVIII do prve polovine XX vijeka. One predstavljaju važno sredstvo za dalja proučavanja, neku vrstu velikog povećala koje olakšava čitanje istorije i potragu za nastankom država.

U vremenu novih tehnologija, gdje štampane karte gube na značaju i sve se manje koriste u svakodnevnom životu, naš je zadatak da objedinimo kartografska umijeća iz prošlosti s mogućnostima nove digitalne tehnologije.

Svaka muzejska zbirka ima svoju istoriju, način na koji je neki predmet postao muzejski, pa tako i Kartografska zbirka Pomorskog muzeja Crne Gore.

Ova izložba je, ujedno, prilika da se podsjetimo onih koji su svojim donacijama tokom druge polovine prošlog vijeka obogatili Zbirku i Muzej, a to su:

don Antun Milošević iz Dobrote, **Olimpija Đurković** iz Risna, **Dinko Franetović** iz Splita, **dr Ljubomir Đurković** iz Beograda, **Nikola Budalić** iz Kotora, **Antun Tomić** iz Dobrote, **Tereza Radulović** s Mula (udovica **kap. Teofila**), **Alfred Rosi** iz Kotora, **kap. Benedikt Simović** s Mula, **kap. Đuro Pasković** iz Buenos Ajresa, **Savo Čučak** iz Kotora, **Nina Draženović** iz Beograda, **Leso Bogetić** iz Luštice, **Nikša Pe-rić** iz Buenos Ajresa, **kap. Marko Kordić** s Mula; kao i *Hidrografski institut JRM Split, Zavod za zaštitu spomenika NRCC Cetinje, Geografski institut Jovan Cvijić* Beograd.

Publika na otvaranju izložbe *Crtanje Svijeta*

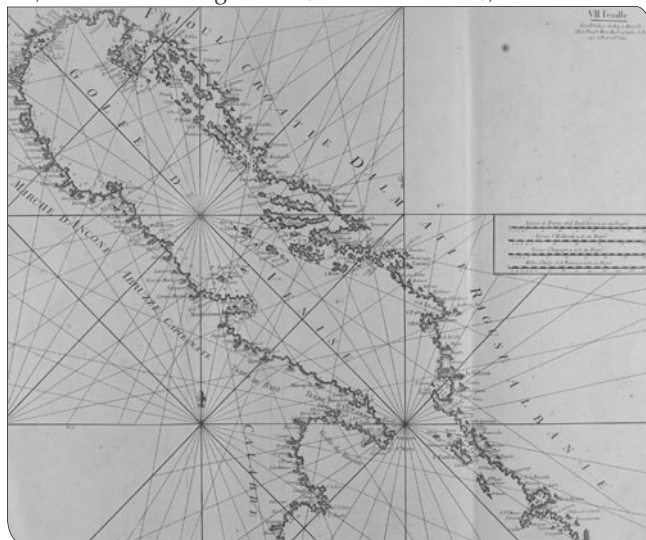
Dražen Jovanović: Veliko bogatstvo Pomorskog muzeja

Izložba *Crtanje svijeta* govori o tome kako je čovjek u prošlim vremenima poimao svijet oko sebe. Govori takođe o nekim dalekim i davnim putovanjima, ljudima koji su imali želje i hrabrosti ali koji su bili dovoljno radoznali da se na takva putovanja otisnu, pa da nakon ili u toku tih putovanja zabilježe trag o predjelima, toponimima i krajevima kojima su prolazili.

Ova zbirka je pravo bogatstvo kojim Pomorski muzej može da se pohvali i jako mi je drago što je dio karata predstavljen ne samo domaćoj publici, nego i svom gostima, koji su, koliko vidim, već počeli, i to u velikom broju da pohode drevni Kotor. Takođe je važna i za učenike Pomorske škole da steknu dojam sa kakvim su se poteškoćama njihovi prethodnici susretali. One svjedoče o velikom entuzijazmu sa kojima su ih ti ljudi stvarali, ali i o svim dalekim putovanjima i mjestima na kojima su ovdašnji pomorci odlazili u daleke krajeve svijeta, kazao je, između ostalog, Dražen Jovanović, koordinator Zbirke pomorskog naslijeđa u Tivtu.

Francuski atlas pomorskih karata: Istočni i središnji dio Sredozemnog mora, sa Jadranskim, Jonskim, Egejskim i Mramornim morem (1802. god.), **Joseph Gamba**, Livorno, 1801. – 1802. godine. (81 cm x 57 cm), PK87 PMCG

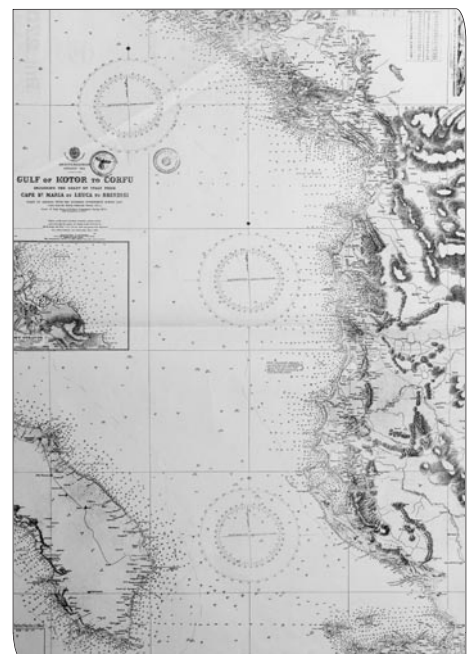
Dio atlasa, geografske – političke karte na latinskom jeziku Turska Imperija **Mateus Sojter** (Matthäus Seutter) Augzburg, Njemačka 1730. god. (59 cmx51 cm) PK135 PMCG

Dio atlasa, geografske – političke karte na latinskom jeziku: Ukrajna, **Mateus Sojter** (Matthäus Seutter), Augzburg, Njemačka, 1730. god. (59 cm x 51 cm) PK135 PMCG

Pomorska karta Gulf of Kotor to Corfu (including the coast of Italy Cape Sta Maria di Leuca to Brindisi) Admiralty, London, 1937. god.

Poklonjeno od strane kap. **Benedikta Simovića** iz Kotora PK228 PMCG

AUTORI IZLOŽENIH KARATA

Vinčenco Marija Koroneli (Vincenzo Maria Coronelli) –

Mletački geograf, kartograf i teolog (Ravena, 16. VIII 1650 – Venecija, 9. XII 1718). Utemeljitelj je geografskog društva *Argonauti*. Poznato je oko 400 njegovih karata, objavljenih u *Atlantu Mletaka (Atlante Veneto, 1691–1695)* i *Otočniku (insularu atlasa) Mletaka (Isolario dell' Atlante Veneto, 1697)*. Konstruisao je globuse koji se čuvaju u mnogim bibliotekama i muzejima evropskih metropola. Za plodnu kartografsku djelatnost dobio je zvanje zvaničnog kartografa Mletačke Republike.

Ogist Anri Difur (Auguste Henri Dufour) –

Francuski kartograf (Pariz, 1795 – Pariz, 1865). Godine 1824. prvi je put objavio, pod svojim imenom, geografsku kartu Palestine i od tada je izradio niz mapa i planova za brojne istorijske i topografske publikacije. Posebno se ističu Elementarni i univerzalni atlas antičke i moderne geografije (1828) i Istorijski i politički atlas Francuske (1857). Među učenicima Ogista Anrija Difura bio je i Aleksandar Vijemen (Alexandre Vuillemin).

Porodica Valardi (Vallardi) – Članovi porodice Valardi bili su izdavači, knjižničari i tipografi iz Milana. Knjižara u vlasništvu **Francëska Ćezara Valardija** (Francesco Cesare Vallardi, 1736–1799) bila je centar kulturnih dešavanja u Milanu. Njegovi sinovi **Pjetro** i **Đuzepe** bili su poznati izdavači. Godine 1840. osnivaju izdavačku kuću *Dott. Francesco Vallardi*, a 1843. *Antonio Vallardi Editore*.

Tipografija Alvizopolija (Tipografia d'Alvisopoli) – *Tipografiju Alvizopolija* osnovao je 1810. godine **Nikolo Betoni (Nicolo Bettoni)** u istoimenom gradiću u blizini Venecije. Već 1814. godine premještena je u Veneciju.

Antonio Cata

(Zatta) – Italijanski kartograf i graver (1757–1797) djelovao je u Veneciji krajem XVIII vijeka. Kartografijom se aktivno počinje baviti tokom sedamdesetih godina ovog vijeka, kada izrađuje brojne karte, a kapitalno djelo mu je atlas *Atlante novissimo* iz 1779. godine. Njegovi saradnici bili su venecijanski graveri **Đ. Piteri (G. Pitteri)**, **Đ. V. Paskvali (G. V. Pasquali)** i **Đ.**

Culijani (G. Zuliani). Krajevi Balkana pojavljuju se na dvije Catine karte – *La Croazia, Bosnia, e Servia* iz 1782, koja prikazuje kontinentalnu unutrašnjost, i *Dalmazia Veneta* iz 1784. godine s prikazom jadranske obale.

Žozef Ru (Joseph Roux) – Francuski kraljevski hidrograf i kartograf (1725–1793) iz Marselja. Postao je hidrograf po uzoru na svog oca, koji je izradio i objavio veliki broj karata, navigacionih instrumenata i raznih nautičkih predmeta. Polovinom XVIII vijeka dobija titulu kraljevski hidrograf. Njegovo najpoznatije djelo je Album pomorskih karata Sredozemnog mora, koje je bilo u zvaničnoj upotrebi dugo nakon objavljivanja i predstavljeno je i na ovoj izložbi.

Mateus Sojter (Matthäus

Seutter) – Njemački kartograf, graver i izdavač iz Augzburga (1678–1757). Rođen je kao sin zlatara u Augzburgu, a 1697. godine odlazi na školovanje kod **J. B. Homana (J. B. Homann, 1663 –1724)** u Nirnberg. Kartografsku karijeru započeo je u rodnom gradu, rađeći za izdavača **J. Volfa (J. Wolff)**. Sojter 1710. godine osniva vlastitu izdavačku kuću i počinje sa štampanjem atlasa i karata odnosno izradom globusa. S obzirom na to da Augzburg u njegovo vrijeme nije imao univerzitet, pa time ni matematički ni geografski kadar na koji bi se mogao oslanjati, Sojterovi radovi bili su manjkave originalnosti tj. uglavnom su to bile kopije starijih kartografskih radova. Ipak, izdao je tri značajna atlasa i više od 500 karata, među kojima se nalaze i brojni prikazi Balkana. Na jednom od njih prikazuje se i nova granica s Osmanlimskim carstvom definisana Požarevačkim mirom iz 1718. godine. Nakon Sojterove smrti porodični posao nastavili su njegov sin **Albreht Karl (Albrecht Karl)**, sinovac **K. T. Loter (C. T. Lotter)** i njihov saradnik **J. M. Probst (J. M. Probst)**.

Franc Anton Šrembl (Franz Anton

Schraembl) – Austrijski kartograf iz Beča (1751–1803). Bio je predavač i direktor škole u Austrijskoj Šleziji, nakon čega se vraća u Beč i otvara knjižaru (i umjetničku galeriju), koja radi sve do 1840. godine. Njegova djela nastala su u Beču krajem XVIII vijeka, a najpoznatije je *Allgemeiner Grosser Atlas*, započeto 1786, a dovršeno 1800. Na njegovoj karti *Dalmatien* iz 1789. vjerno su prikazane Crna Gora i Boka Kotorska.

NOĆ MUZEJA U POMORSKOM MUZEJU

Predavanje za djecu o podvigu braće Ivanovića

U okviru manifestacije Noć muzeja, 19. maja, u Pomorskom muzeju upriličili smo predavanje za djecu školskog uzrasta na temu *260 godina od pomorskog okršaja braće Ivanović iz Dobrote u luci Pirej*. O ovom istorijskom događaju govorio je kustos našeg muzeja **Ilija Mlinarević**, dok je **Slavko Dabinović**, bibliotekar Pomorskog muzeja, govorio o istoriji Dobrote i pomorskim kapetanima tog dijela Boke Kotorske.

Opisujući pomorski okršaj braće Ivanović – **Marka i Joza** – u Luci Pirej sa ozloglašanim gusarom tog vremena **Hadži Ibrahimom od Kandije**, koji se dogodio u luci Pirej, 19. aprila 1756. godine, Ilija Mlinarević je ispričao najprije šta se dogodilo pet godina prije tog događaja.

Tada je, naime, Marko Ivanović isplovio iz Boke Kotorske, svojim tartanom *Santissimo Crocefisso* na kojoj je bilo 19 ljudi posade i osam topova, s namjerom da ukrca tovar grčkog sira radi prevoza u Veneciju.

Njega je naveče 17. aprila 1751. u vodama između grčke luke Misolongi i Kapo Papa, napala gusarska tartana naoružana sa 20 topova i sa 200 gusara posade. Žestoka bitka je trajala sve do

iz ponoći, ali je gusarski brod bio prisiljen na uzmak i natjeran u bijeg. Kapetan Marko, i sam ranjen u žaru bitke, napisao je izvještaj mletačkom Senatu i molbu za odlikovanje, pa mu je dužd **Pietro Gimani** dodijelio najviše mletačko odlikovanje, zvanje kavalira *Svetog Marka*.

Turski gusari, ogorčeni zbog ovoga poraza, tražili su priliku da se osvete. To im se ukazalo 19. aprila 1756. godine, kada je Markov brat, kap. Josip Ivanović svojom tartanom *Santissimo crocefisso e Madona del Rosario* sa 40 ljudi posade i 8 topova doplovio u luku Pirej u kojoj se već nalazio brat Marko sa drugim brodom.

Iznenada je u pirejsku luku uplovio veliki tripolitanski šambek sa 360 ljudi posade i 40 topova, pod komandom zloglasnog gusara, reisa Hadži Ibrahima, koji je pozvao Dobročane na predaju. Marko je naciljao svojim džeferdarom i ubio ovoga pirata, a razjareni Turci su počeli tući tartanu iz topova, ali se njihov šambek nasukao i nakrivio pa je artiljerija postala neupotrebljiva.

U borbi koja se nastavila daljih sedam sati smrtno je pogođen kapetan Marko, ali su

obezglavljeni Turci poskakali u more i pobjegli, pa je kapetan Jozo sa svojim zauzeo šambek, oslobodio neke okovane hrišćane i uzeo kao plijen alaj-barjak i čalmu Hadži Ibrahimu, što se i danas čuva u riznici crkve Sv. Eustahija u Dobroti. Kapetan Jozo je sahranio brata Marka i sedam poginulih Dobročana te otplovio za Veneciju gdje je dočekan sa svim počastima. Dužd **Francesco Loredan** je dodijelio Jozu kavalijerat *Sv. Marka*, njihovom ocu Luki i stričevima *Matiji* i *Rafaelu* zlatne medalje i zvanje *conte veneto*, a svim preživjelim članovima posade po manju zlatnu medalju.

Pobjeda braće Ivanovića naišla je na široki odjek, pa im je **Andrija Kačić Miošić** posvetio drugo izdanje svog *Razgovora ugodnog*, a dubrotski župnik **don Ivan Antun Nenadić** napisao je spjev *Šambek satarisan*, u kome je detaljno opisao sve faze ove znamenite pomorske bitke i pobjede. Slikar **Vinčenzo Kilone** je naslikao veći broj slika ovih bitaka, od kojih se dvije nalaze u Pomorskom muzeju Crne Gore u Kotoru, a veći broj ostalih u muzeju Bratovštine Sv. Đorđa i Tripuna u Veneciji, gdje ih je darovala kontesa **Elena Ivanović**, posljednji živi potomak ove slavne porodice.

Dvije slike bitke braće Marka i Jozu Ivanovića kod Pireja 1756. godine autora Vinčenza Kilone: slika lijevo ulje na platnu, 104 x 108 cm, Venecija, 1823. godina; slika desno ulje na platnu, 105 x 76 cm; Kolekcija Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru

Govoreći o istoriji Dobrote Slavko Dabinović je između ostalog rekao sljedeće Dobrota se nalazi na istočnoj strani Kotorskog zaliva i prostire se u dužini od 7 kilometara od sjevera prema jugu od rijeke Ljute do rijeke Škurde, koja teče uz sjeverne zidine grada Kotora.

Prvi sačuvani pomen Dobrote u arhivskim izvorima datira iz 1260. godine u jednoj darovnici kotoranina Tripa de Lamprino oca izvjesne Dauše. Ovo se ime sačuvalo u dobrotskom toponimu *Daušine* za terene oko vode *Biokovine* u centralnom dijelu Dobrote. Ve-

zani kao kmetovi kotorske vlastele i crkve čiju su zemlju obrađivali na cijelom prostoru Dobrote čak i na Ljutoj, Dobročani su gradili svoje kuće bliže brdu. Kada je prestala opasnost od piratskih upada u Zaliv i kada su ekonomski ojačali, Dobročani su u drugoj polovini XVII i naročito u XVIII vijeku gradili svoje kuće i palace uz obalu. Tako je svako bratstvo gradilo svoj skup kuća odvojeno od drugih bratstava.

Terminacijom mletačkog generalnog providura **Andela Ema** od 20. januara 1717. godi-

Rafael Petrov Ivanović

Jedan od najbogatijih brodovlasnika Boke iz vremena 18. vijeka bio je konte **Rafael Petrov Ivanović** (stric poznatoga kapetana Marka Ivanovića). Toliko je bio imućan da je pored svojih brodova unajmljivao druge dobrotorske i ostale brodove da trguju za njega. On je imao kuću u Draču. Za njega je mletački konzul u Draču **Francesco Cumano** rekao da ima više novaca nego ijedan mletački podanik.

ne, Dobroti se dodjeljuje status Opštine. U istoj terminaciji se navodi kako Dobrota posjeduje veće i manje brodove, pa se navode čak i tipovi kao, grip, mala tartana, martigaja, gaeta, barka, fregadun.

Dakle za vrijeme vladavine Mletačke republike, zbog velikih zasluga u ratu 1714-1718. godine, prilikom osvajanja Carina i Popova, zatim angažovanja u operacijama oko pokušaja oslobođenja Bara i Ulcinja, Dobrota je 1717. godine dobila status opštine.

Dobročani su bili oslobođeni svih drugih obaveza, pa su se sa puno volje i elana bacili na razvitak pomorstva. Providur je u terminaciji još spomenuo zadnje osvajanje Carina i Popova gdje su Dobročani i Ljućani pritekli u dobrom broju i gdje su pred njegovim očima pokazali izvanredan duh i hrabrost. Spajanje Dobrote i Ljute u jednu cjelinu i pravo na izbor *kapetana* nastupiće baš poslije ove terminacije iz 1717. godine pa je početkom te godine uspostavljena opština Dobrota. Na čelu Dobrotske opštine nalazili su se pretežno pomorski kapetani.

U NAŠEM KANTUNU

Sređivanje odjeljenja školstva

Zbog mjestimične pojave kondenzovane vlage u odjeljenju *Školstva* na drugom spratu Pomorskog muzeja Crne Gore temeljno smo prefarbali zidove u tom dijelu Muzeja. Najprije je trebalo skinuti sve slike sa zidova i zaštititi vitrine, a kada su molerski radovi bili završeni sve se moralo vratiti u prvobitno stanje. Na fotografiji napravljenj 14. maja vidi se **Zvezdan Šantić**, novi domar Muzeja, kako vraća eksponate na njihovo mjesto.

U KOTORU

Završena restauracija glavnih gradskih vrata

Krajem maja završena je restauracija glavnih gradskih vrata. Restauracija je obavljena pod pokroviteljstvom Opštine Kotor, Regije Veneto, Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore, Zajednice Italijana Crne Gore, u saradnji sa firmom *Laira* iz Padove, kao glavnim izvođačem radova, i italijanskom firmom *Picaroti*.

Na prigodnoj svečanosti upriličenoj povodom završetka restauracije govorili su predsjednik opštine **Vladimir Jokić**, predsjednik Zajednice Italijana **Aleksandar Dender**, Načelnik Područnog odjeljenja Kotor, načelnik Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore **Boris Kustudić**, **Adelmo Lazzario**, arhitekt konzervator italijanske firme *Laira*, i **Antonella Fontana**, zamjenica ambasadora Italije u Crnoj Gori.

Restauracija je trajala tri mjeseca i uspješno je završena usprkos vremenskim uslovima, koji nisu uvijek bili pogodni za rad. Projekat je vrijedan 78.000 eura finansiran je od strane Opštine Kotor sa 20% i Regije Veneto sa 80%.

Na glavnim gradskim vratima (Morskim vratima) iz 16. vijeka, nakon Drugog svjetskog rata dominira znamenje poslijeratne Jugoslavije sa komunističkim motivima i Titovim riječima uklesanim u kamen: *Tuđe nećemo, svoje ne damo*.

PERAŠKA TRADICIJA U MAJU

KIĆENJE MAĐA I GAĐANJE KOKOTA

Fotografije: Bokanews

Okićeni Mađ koga su ukrasila djeca; Mještani Perasta postavljaju Mađ; Grupa Škuribanda ispred Mađa; Ispijanje bijele kafe u restoranu Đardin

Prvomajsko jutro u Perastu i ove godine uljepšala je pjesma kotorskog ansambla *Škuribanda* koji su sa mještanima i gostima u điru ulicom pored mora proslavili još jedan Mađ. Na glavnom trgu ispred crkve Svetog Nikole stablo mladog hrasta ovog 1. maja, umjesto posljednjeg mladoženje iz mjesta koji je na brodu, podigli su mještani Perasta.

Stari običaj poznat i kao *Kićenje Mađa*, izražava nadu u bolje sutra. Njime se u veselju slavi početak najljepšeg proljetnog mjeseca.

Po tradiciji posljednji mladoženja bere stablo hrasta i postavi ga na centralni peraški trg ispred crkve Svetog Nikole. Stablo mještani okite flašicama mlijeka, vina, suvim kolačima i raznobojnim

tradicama.

Posljednji oženjen u mjestu takođe podiže stablo uz zvuke tamburica. Nakon toga mještani i gosti obilaze grad uz zvuke tamburica i pjesmu te svi zajedno odlaze u restoran na bijelu kafu sa suvim kolačima – koromanima.

Nekada se Mađ kitio 1. maja duž cijelog Mediterana. Kroz Boku bi se na pontama i mandračima postavile velike grane okićene sa komadićima robe raznih boja, a u pet sati ujutro muzika bi svirala okolo.

Danas se ovaj lijepi običaj zadržao samo u Perastu, a zasluga za to pripada Društvu prijatelja grada Perasta koje je unatrag dvadesetak godina ponovo oživilo ovu manifestaciju.

Kolo Bokeljske mornarice

Misa u 17 i 30 sati

Andro Radulović, pobjednik

Pobjednik tradicionalne manifestacije *Gađanje kokota* u Perastu ove godine je direktor našeg muzeja **Andro Radulović**, inače Peraštanin. Ova manifestacija održava se svake godine 15. maja, što je dan kada Peraštani slave pobjedu svojih predaka nad Turcima 1654. godine. U znak sjećanja na slavni događaj Peraštani gađaju kokota na plutači 150 metara od obale.

Pobjednik je, po običaju, za nagradu dobio šugaman – peškir na kojemu je obilježena godina bitke i datum gađanja. Noseći trofej i praćen gradskom muzikom Radulović je potom prošetao Perastom, a po završetku promenade građane je častio barilom vina (60 litara).

Peraštani su posebno ponosni na ovaj dan koji se obilježava sa 4 mise, u 7, 8 10 i u 17 sati i 30 minuta. Posljednjoj misi prethodio je defile Bokeške mornarice i Gradske muzike, zatim je odigrano kolo Bokeljske mornarice na pjaci ispred sv. Nikole, a nakon mise uslijedilo je gađanje kokota.

Kokot, u stvari, predstavlja turski fes. Za nas Peraštane, ali i za sve Bokelje pogoditi kokota predstavlja veliku čast, objasnio je Radulović.

Na kraju programa, na Pjaci ispred crkve svetog Nikole održan je koncert ansambla **Toć**.

Organizatori događaja su Društvo prijatelja grada Perasta, Mjesna zajednica Perast, Župni ured Perasta i Međunarodni festival klapa Perast.

POMORSTVO U KOTORU DANAS

U maju je 25 kruzera u Kotor dolazilo 46 puta. Pojedini kruzeri pritom u našem gradu boravili dva ili više dana pa je Luka Kotor ukupno zabilježila 63 boravišnih dana kruzera. U Kotoru su u maju bili sljedeći brodovi:

Adriatica (7-11. i 28-31), **Athena** (15-16. i 26-27), **Celebrity Constellation** (24.), **Celestyal Olympia** (22.), **Costa Luminosa** (10, 17. i 24), **Crystal Esprit** (7. i 21), **Crown Princess** (3, 16, 22. i 29.), **Europa** (7), **La Belle de'Adriatique** (13, 23. i 26), **Le Lyrial** (14. i 28), **Marella Celebration** (9. 16. i 30), **Marella Discovery 2** (17. i 31), **Mein Schiff 2** (23), **MSC Musica** (5, 12, i 26.), **MSC Simfonia** (12.), **Oosterdam** (22), **Rhapsody of the Seas** (28.), **Riviera** (21. i 28), **Princess Eleganza** (4-8. i 25-29), **Running on Waves** (17. i 25), **Seabourn Ovation** (3. i 8), **Viking Star** (7. i 17), **Vision of the Seas** (11), **Wind Surf** (3. i 11).

Prvi put je u Kotor, 3. maja, dolazio ultra luksuzni kruzera **Seabourn Ovation** od 40.350 BRT. Najnoviji brod američke kompanije **Seabourn Cruise Line** 211 metara dug i 36 metara širok, sa 12 paluba i koji prima 600 putnika, porinut je 1. septembra 2017. godine. U Kotor je stigao na svom prvom isplovljavanju iz đenovskog brodogradilišta **Fincantieri** na putu ka Veneciji, odakle se 5. maja uputio ka glavnom gradu Malte La Valeti, gde je 11. maja upriličeno zvanično krštenje. Na turi ka Malti **Seabourn Ovation** je 8. maja ponovo boravio u Kotoru. Prvi put sa novim imenima – **Marella Celebration** i **Marella Discovery 2** – u naš grad dolazila su dva stara posjetioca, ranije pod imenima **Thomson Celebration**, odnosno **Legend of the Seas**.

Kruzera **Crown Princess** (113.000 BRT), koji je prvi put u Kotoru bio u aprilu, tokom boravka u Kotoru 3. maja imao je problem da se zadrži na sidrištu br. 2. Poguran jakom burom i strujama kruzera se veoma približio prčanjskoj rivi, ali ga je posada ipak zadržala dovoljno daleko od obale.

UNESCO je sredinom maja obavijestio stalnu delegaciju Crne Gore pri ovoj organizaciji Ujedinjenih nacija da je Nominacioni dosije za upis Bokeljske mornarice Kotor na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva prihvaćen i da je započeo proces razmatranja kandidature. Kandidatura Mornarice je na taj način prošla prvu selekciju. U Mornarici očekuju da će inicijativa biti prihvaćena i da će najstarija postojeća pomorska organizacija u svijetu u toku sljedeće godine biti upisana na Reprezentativnu listu.

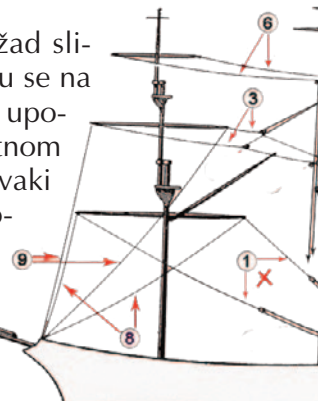
GLAVNI ODRED Bokeljske mornarice Kotor je 15. maja učestvovao u svečanoj proslavi Zavjetnog dana Perasta. Defileom odreda duž peraške obale označen je početak svečanosti, a neposredno prije toga, delegacija Bokeljske mornarice, koju su činili viceadmiral **Ilija Radović**, ađutant **Zdravko Milošević** i komandant odreda Matice **Zlatko Moškov**, po već tradicionalnom običaju položila je cvijeće na grob pokojnog admirala **Vladislava Brajkovića**.

U 16 sati, predvođen Gradskom muzikom Kotor, noseći zastavu peraške opštine, Glavni odred je u pratnji ženske etno-grupe prodefilovao obalom ulicom i tradicionalno se postrojio na trg ispred crkve sv. Nikole, gdje je komandir odreda, prvi major **Gracija Abović**, predao raport viceadmiralu Iliji Radoviću, koji je izvršio smotru. Mornari su zatim odplesali svoje čuveno kolo.

Pomorstvo

Rječnik

PROTUPRACE su užad slična praćama, koja su se na starim jedrenjacima upotrebljavala u suprotnom smeru od praća. Svaki križ je imao četiri konopa koja su ga održavala na mjestu, prema krmu praće, a prema pramcu protupraće. Protupraće se ne koriste na savremenim jedrenjacima jer su suvišne.

(Legenda: praće: 1, 3 i 6; protupraće 8 i 9)

PRAČNJACE: Podizači križeva služe za podizanje i spuštanje pomičnih križeva, to jest gornjeg košnog, gornjeg sljemenog i vršnog križa.

PODIZAČI SOŠNJAKA služe za podizanje i spuštanje sošnjaka, a svaki sošnjak ima po dva podizača, spoljašnji i unutrašnji. Unutrašnji podizač je uglavnom kolabra, kojoj je kolotur pričvršćen za zadnju stranu koša, dok je donji kolotur zakačen za petu sošnjaka ili klizaljku klizne hajmice.

Stari jedrenjaci

Brigantin *Sobiesky*; kap. Giuseppe (Josip) Bodganov (Diodato) Tripčovich; 1856. g.